

KURATORIUM OŚWIATY
W KRAKOWIE

Małopolski Konkurs Języka Polskiego
dla uczniów szkół podstawowych województwa małopolskiego w roku szkolnym 2020/2021

**Zakres wiedzy i umiejętności wymaganych na poszczególnych etapach
konkursu i wykaz literatury obowiązującej uczestników
oraz stanowiącej pomoc dla nauczyciela**

I. Tematyka konkursu

„Wolność, równość, braterstwo”

**Etap I – „[Ludzie] są obdarzeni rozumem i sumieniem i powinni postępować wobec
innych w duchu braterstwa”**

Etap II – „Wszyscy ludzie rodzą się wolni i równi w swej godności i w swych prawach”

Etap III – „Każdy człowiek ma prawo do życia, wolności i bezpieczeństwa swojej osoby”

II. Zakres wymaganej wiedzy i umiejętności uczestników

Do każdego etapu konkursu obowiązują wiadomości i umiejętności wynikające z podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych (II etap edukacyjny w zakresie języka polskiego) – Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej

szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. 2017 poz. 356 z późn. zm.) – nowa podstawa programowa.

A. Wymagania ogólne

- 1) Uczestnicy przystępujący do konkursu powinni posiadać wysokie kompetencje czytelnicze, umiejętność wnikliwej interpretacji utworów – również na poziomie metaforycznym, a także umiejętność samodzielnego wnioskowania i poprawnego wypowiedzenia się w różnych formach wypowiedzi pisemnej (poprawność merytoryczna, logiczna i językowa).
- 2) Uczniowie zakwalifikowani do etapu II i III powinni wykazać się ponadto wysoką sprawnością językową, dojrzałością i krytycyzmem w formułowaniu sądów, a także umiejętnością przywoływania kontekstów właściwych dla prezentowanych utworów.
- 3) Uczestnicy etapu szkolnego i rejonowego powinni znać teksty literackie wskazane w spisie lektur dla odpowiedniej części konkursu. **W etapie wojewódzkim obowiązuje znajomość lektur z całej listy.**

B. Wymagania szczegółowe

- 1) **W zakresie czytania i odbioru tekstów kultury (wskazanych w spisie lektur oraz tekstów nowych, zacytowanych w arkuszach zadań)**
  - a) czytanie utworów: literackich, ikonicznych, popularnonaukowych, naukowych, publicystycznych, w tym wykresów, tabel, schematów (na każdym etapie uczestnik otrzyma do analizy tekst związany z tematyką konkursu, niepodany w wykazie lektur),
  - b) analiza utworów, w tym czynne posługiwanie się w celu opisu tekstu podstawowymi kategoriami:
    - teoretycznoliterackimi, tj. ironia, metafora, symbol, stylizacja, epitet, porównanie, przenośnia, uosobienie, ożywienie, onomatopeja, apostrofa, anafora, antyteza, wykrzyknienie, pytanie retoryczne, wyliczenie, gatunki i rodzaje literackie,

- językowymi, tj. zdanie, równoważnik zdania, elipsa, imiesłów przymiotnikowy, imiesłów przysłówkowy, imiesłowowy równoważnik zdania, osobowe i bezosobowe formy czasownika, mowa zależna, niezależna, pozornie zależna,
  - z zakresu leksyki i frazeologii związanej z tematyką konkursu (polisemia, synonimy, antonimy, mitologizmy, frazeologizmy);
- c) interpretacja (odkrywanie sensów dosłownych, przenośnych i symbolicznych; odróżnianie prawdy od fikcji, opinii od faktów, informacji od komentarza).

2) W zakresie redagowania tekstów

- a) streszczanie, skracanie, przekształcanie wypowiedzi,
- b) prowadzenie narracji oraz jej celowe urozmaicenie,
- c) prezentowanie stanowiska (opinia, teza, hipoteza, podsumowanie),
- d) argumentowanie (argumenty i kontrargumenty), w tym hierarchizacja argumentów,
- e) wnioskowanie,
- f) redagowanie tekstu poprawnego pod względem językowo-stylistycznym, ortograficznym i interpunkcyjnym, w formach krótszej (**zaproszenie, ogłoszenie, zawiadomienie, reklama, notatki – różne formy, regulamin, przepis, instrukcja, kodeks, toast, dedykacja**) oraz dłuższej (**opowiadanie, sprawozdanie, reportaż, opis sytuacji i przeżyć, charakterystyka, dziennik, list, pamiętnik, mowa, recenzja, wywiad, artykuł, rozprawka**).

III. Wykaz literatury obowiązującej uczestników

Przy tekstach zagranicznych autorów należy skorzystać ze wskazywanych niżej publikacji. Przy pozostałych mogą być brane pod uwagę inne wydania.

Etap I – „[Ludzie] są obdarzeni rozumem i sumieniem i powinni postępować wobec innych w duchu braterstwa”

1. Ernest Hemingway, *Stary człowiek i morze*, tłum. Bronisław Zieliński, Kama, Warszawa 1997.
2. Astrid Lindgren, *Bracia Lwie Serce*, tłum. Teresa Chłapowska, Nasza Księgarnia, Warszawa 2010.

3. Małgorzata Musierowicz, *Język Trolli*, Akapit Press, Łódź 2004.
4. Carl Safina, *Poza słowami. Co myślą i czują zwierzęta*, rozdziały: *Powstrzymywanie się i odpuszczane sobie* (s. 131-136) oraz *Zatroskane głowy* (s. 137-147), Wydawnictwo Krytyki Politycznej 2018.
5. Tadeusz Różewicz, *List do ludożerców*, [w:] tegoż, *Niepokój. Wybór wierszy*, PIW, Warszawa 1995, s. 242-243.
6. Film *Marsz pingwinów*, reż. Luc Jacquet (2005).

Etap II – „Wszyscy ludzie rodzą się wolni i równi w swej godności i w swych prawach”

1. William Golding, *Władca much*, tłum. Waclaw Niepokólczycki, Kolekcja Gazety Wyborczej 2004.
2. Harper Lee, *Zabić drozda*, tłum. Maciej Szymański, Wydawnictwo Rebis, Poznań 2016.
3. Ryszard Kapuściński, *Wykład wiedeński III* [w:] tegoż, *Ten inny*, Znak 2006, s. 31-40.
4. George Orwell, *Folwark zwierzęcy*, tłum. Bartłomiej Zborski, Wydawnictwo Da Capo, Warszawa 1996.
5. Dorota Terakowska, *Poczwarka*, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2001.
6. Jan Twardowski, *Przyjdźcie*, [w:] *Poezja naszego wieku*, Wybór i opracowanie Witold Kaliński, WSiP, Warszawa 1992, s. 288.
7. Wykład Jane Goodall, *Jak ludzie i zwierzęta mogą żyć razem* [w:] https://www.ted.com/talks/jane_goodall_how_humans_and_animals_can_live_together?language=pl

Etap III – „Każdy człowiek ma prawo do życia, wolności i bezpieczeństwa swojej osoby”

1. Richard Bach, *Mewa*, tłum. Radosław Zubek, Dom Wydawniczy Rebis, Poznań 1995.
2. Jacek Dukaj, *Wroniec*, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2009.
3. Zbigniew Herbert, *Przesłanie Pana Cogito*, [w:] tegoż, *Pan Cogito*, Wydawnictwo Dolnośląskie, Wrocław 2002, s. 82.
4. Wanda Markowska, *Szyf*, [w:] tejże, *Mity Greków i Rzymian*, Iskry, Warszawa, 1987, s. 116-119.

5. Bogdan Ostromięcki, *Szyf*, [w:] tegoż, *Znak planety*, Czytelnik, 1968.
6. Jerome David Salinger, *Buszujący w zbożu*, tłum. Maria Skibniewska, Iskry, Warszawa 2004.
7. William Shakespeare, *Hamlet*, tłum. S. Barańczak, Znak, Kraków 2006.
8. Film *Stowarzyszenie Umarłych Poetów*, reż. Peter Weier (1989).
9. *Powszechna Deklaracja Praw Człowieka* (przyjęta i proklamowana rezolucja Zgromadzenie Ogólnego ONZ w dniu 10 grudnia 1948 r.